

Список використаних джерел:

1. Борытко Н.М. Профессионально-педагогическая компетентность педагога [Электронный ресурс] / Н. М. Борытко // Центр дистанционного образования «Эйдос» : интернет-журнал «Эйдос» / – 2007. – 30 сентября. – Режим доступа к журн.: <http://www.eidos.ru/journal/2007/0930-10.htm>.
2. Бундина Ю.М. Формирование профессиональной компетентности студентов-дизайнеров как аксиологическая проблема / Ю.М. Бундина // Вестн. Одес. гос. ун-та. – 2006. – Т. 1, № 6 (июнь). – С. 92-97.
3. Кулешова А.И. Формирование профессиональной компетентности графического дизайнера в вузе : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / А.И. Кулешова. – Тула, 2009. – 21 с.
4. Мала Т. В. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з книжкового дизайну у вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Т.В. Мала. – Луганськ, 2008. – 23 с.
5. Торшина И.Б. Формирование профессиональной компетентности будущего дизайнера по костюму: на материале художественного проектирования школьной одежды : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / И.Б. Торшина. – Курск, 2002. – 18 с.
6. Фролов Ю.В. Компетентностная модель как основа качества подготовки специалистов / Ю. Фролов, Д. Мохотин // Высшее образование сегодня. – 2004. – № 8. – С. 34-41.
7. Черноштан А.Г. Професійна підготовка майбутнього вчителя фізичного виховання на основі модульно-рейтингової технології навчання : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / А.Г. Черноштан. – Луганськ, 2002. – 33 с.

УДК 37.016:614

В. В. Мендерський¹, У. І. Недільська²

¹Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка,
²Подільський державний аграрно-технічний університет

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИКО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ

У статті розглядаються теоретичні та практичні аспекти забезпечення майбутніх спеціалістів дієвим інструментом підготовки до майстерного та безпечного виконання технологічних процесів самого різного рівня складності.

Ключові слова: безпеки життєдіяльності, цивільний захист, способи діяльності, професійна компетентність, фізико-технологічний профіль.

Серед деяких науковців поширене переконання, що технічна цивілізація знизила ризик, пов'язаний з впливом на людину несприятливих природних процесів і явищ. Але аналіз фактичного матеріалу за параметрами навколишнього середовища показує, що сучасний світ залишається вразливим до надзвичайних ситуацій, які дестабілізують соціальні та економічні системи. У світі постійно виникають надзвичайні ситуації, які пов'язані з природними катаклізмами, аваріями, катастрофами. Питання боротьби з катастрофами, стихійними лихами, проблема організації аварійно-рятувальних робіт й інших невідкладних заходів у зонах ураження продовжують залишатися здебільшого нерозв'язаними навіть у найбільш розвинених країнах.

На планеті щороку виникають десятки, а то й сотні тисяч важких надзвичайних ситуацій, внаслідок яких гине значна кількість людей, а матеріальні збитки сягають астрономічних сум (в Україні – кількох мільярдів гривень щорічно). Ці явища простежуються і в нашій країні, призводячи до загрози життю людей, нанесення значних матеріальних збитків. Нині в Україні у зв'язку з небезпечними природними явищами, аваріями і катастрофами ситуація характеризується як дуже складна. Щороку в країні виникає близько 1,5-2 тис. надзвичайних ситуацій. За даними ООН, лише протягом останніх 20 років землетруси, повені, зсуви, селеві потоки, бурі, урагани, снігові заноси, лісові пожежі забрали життя майже трьох мільйонів чоловік, а близько мільярда жителів планети зазнали від цих лих значних збитків.

Глибинними причинами техногенних НС є передусім такі:

- будівництво промислових об'єктів, експлуатація яких наносить значний збиток навколишньому середовищу та збільшує ймовірність виникнення НС. Ці об'єкти іноді просто вигідні лише замовнику і підряднику, і не потрібні суспільству. Досить часто прагнення зекономити витрати на безпеку має своїм наслідком використання застарілих проєктів будівництва, обладнання, технології, що пов'язане зі значним ризиком для здоров'я людей;
- спорудження необхідних народному господарству об'єктів у місцях, вразливих у соціально-екологічному або військово-стратегічному відношеннях (будівництво нафто-перегінного заводу в сейсмонезбезпечній зоні);
- потенційна можливість виникнення внутрішніх щодо інженерної системи умов, які, нагромаджуючись, провокують виникнення НС, включаючи неполадки і людські помилки. Останнім, згідно статистичних даних, належить головна роль у виникненні аварій інженерних систем.

Найпоширеніша причина аварій – не техніка, не організація праці, а сама працююча людина, тобто людський чинник. Чому ж тоді люди, яким від народження властивий інстинкт самозбереження, так часто стають винуватцями власних травм? Перша з них зумовлена еволюційно зумовленим зниженням чутливості її сенсорних систем (слух, зір, вестибулярна чутливість тощо), та деяких фізичних якостей – сили, витривалості, спритності. Друга загальна причина – зростання ціни помилки. Коли первісна людина помилялась у своїй ремісничій або сільськогосподарській діяльності, розплата була неістотною – подряпини, забої,

розриви тощо. Помилки ж сучасної людини обходяться їй набагато дорожче: люди часто гинуть від струму високої напруги, стають каліками від ударів тяжких пресів, падають з висоти багатоповерхових будинків. Третя сприятлива для зростання травматизму причина – адаптація людини до небезпеки. Забезпечення безпеки життєдіяльності в цілому залежить від людей – учасників виробництва і, перш за все, від керівного та інженерного складу [1].

Говорячи про природу людських помилок, варто підкреслити, що перший вид людських помилок пов'язаний з недосконалістю людського розуму та органів чуття людини. Другий вид помилок зумовлений індивідуальними особливостями людини, її вихованням та звичками. Третій вид помилок породжується спілкуванням людей і зумовлені вживанням застарілих понять та суджень. Четверте джерело помилок породжується сліпою вірою людей в авторитети та стародавні традиції.

Тенденція до зростання кількості природних і особливо техногенних НС змушують розглядати їх як серйозну загрозу безпеці суспільства, навколишньому середовищу та стабільному розвитку економіки України на всіх рівнях структур державного управління. Використовуючи блага техніки, людина часто забуває, що техніка є ще й джерелом високої небезпеки, а інтенсивне використання її підвищує ймовірність реалізації цієї небезпеки. Постійна взаємодія з небезпечними машинами і недостатня інформованість про масовий характер нещасних випадків ведуть до того, що досить часто людина нехтує рядом небезпек, адаптується до них, через певні вигоди свідомо іде на порушення правил безпеки. Всі ці та інші приклади вказують на те, що людський чинник в питаннях безпеки відіграє далеко не останню роль і заслуговує на увагу, значно більшу, ніж та, яка йому зараз приділяється [2].

Управління виробництвом, використання складних технологій вимагає від спеціалістів швидкого аналізу ситуацій, що виникають, обробки інформації та прийняття правильних рішень. Складні технічні проблеми вже не можуть бути розв'язані вручну. Опрацьовувати всі дані людині допомагає комп'ютер. Первинна інформація після суцільного опрацювання підлягає статистичній або вторинній обробці. Її сутність полягає у складанні таблиць, схем, графіків. Таким чином, створюється нова інформація.

У процесі систематизації інформацію очищають від непотрібних, дублюючих та помилкових матеріалів. При необхідності матеріал доповнюють додатковими даними. Вся нагромаджена і систематизована інформація перевіряється за її достовірністю і значимістю.

Первинна інформація після суцільного опрацювання підлягає статистичній або вторинній обробці. Її сутність полягає у складанні таблиць, схем, графіків. Таким чином, створюється нова інформація. В процесі систематизації інформацію очищають від непотрібних, дублюючих та помилкових матеріалів. При необхідності матеріал доповнюють додатковими даними. Вся нагромаджена і систематизована інформація перевіряється за її достовірністю і значимістю.

В ході організації безпечної життєдіяльності та цивільного захисту населення особлива роль належить психологічній підготовці населення й особового складу формувань цивільного захисту. Психологічна підготовка – формування в людей психологічної стійкості, тобто таких властивостей, які сприяють виконанню в надзвичайних умовах складних завдань, учать уміло діяти в напружених і небезпечних ситуаціях, стійко витримувати будь-які навантаження, у важкі і критичні моменти проявляти самовладання, мужність, відвагу, діяти активно і вправно [6].

Багато людей вважають, що для зміцнення здоров'я потрібно всіяко уникати негативних емоцій. Короткочасні стреси мобілізують сили організму. Стрес невід'ємний елемент адаптаційних механізмів. А вони в свою чергу є фундаментальною властивістю живої матерії, запорукою еволюційного удосконалення будь-яких біосистем. Стресова дія збуджує активність організму і працездатність зростає, але чим довше, тим повільніше, досягаючи максимального рівня. Коли резерви вичерпані, а стрес наростає, працездатність знижується. Тривалі стреси призводять до різного

виду захворювань. Стреси спричинюють до розвитку таких серйозних захворювань, як стенокардія, інфаркт міокарда, інсульт, гіпертонічна та виразкова хвороби, рак.

Для забезпечення високої психологічної стійкості особового складу рятувальних формувань цивільного захисту та населення у надзвичайних ситуаціях, важлива роль надається своєчасній достовірній інформації про характер лиха, правила поведінки під час ведення рятувальних робіт, заходи державних органів влади, керівництва об'єкта про надання допомоги постраждалим. Такі заходи допомагають активно протистояти паніці, не обгрунтованим чуткам і провокаціям.

Рівень психологічної підготовки населення, керівників і спеціалістів має важливе значення. Адже розгубленість і прояви страху в перший період аварії, на момент розвитку і поширення надзвичайної ситуації, можуть привести до тяжких наслідків. Особливо це стосується керівників, спеціалістів, власників підприємств, які повинні терміново мобілізувати людей, демонструючи при цьому витримку і дисциплінованість.

Негативний психологічний вплив на людей надзвичайних ситуацій можна послабити, але необхідна підготовка до дій в аналогічних умовах. Важливо виховати здатність мислити в складних і небезпечних обставинах, самовладання, волю. Надання першої психологічної допомоги людям повинно бути спрямоване проти загальної паніки. У критичних ситуаціях страх відчувають усі. Проте більшість людей стримують свої емоції і беруть участь у проведенні рятувальних робіт [7].

Психологічне й емоційне збудження виникає у людей в надзвичайних ситуаціях. В одних це супроводжується мобілізацією внутрішніх життєвих ресурсів, в інших – зниженням або навіть зривом працездатності, погіршенням здоров'я, психологічними і фізіологічними порушеннями. Це залежить від індивідуальних особливостей організму, умов праці та виховання, обізнаності про події, що відбуваються, розуміння рівня небезпеки.

Саме порятунок у складних ситуаціях залежить від моральних якостей людей. Великі і раптові руйнування, загроза життю негативно впливають на психіку людей, можуть ослабити або повністю відключити самоконтроль, а це може послабити увагу і призвести до непередбачуваних і необгрунтованих дій.

На тепер структури цивільного захисту України, використовуючи науково-технічну й навчальну бази, високопідготовлених спеціалістів мають бути готові здійснювати захист населення в будь-якій обстановці, за критичних умов проведення аварійно-рятувальних і аварійно-відновлювальних робіт. Відповідно до існуючого законодавства для розв'язання цих завдань нині замість системи цивільної оборони, що діяла раніше, в державі створюється єдина система цивільного захисту, структуру якої складають центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та функціональні й територіальні підсистеми.

Ефективність створеної в країні системи цивільного захисту в першу чергу визначається рівнем командно-штабної роботи, підготовленістю підлеглих підрозділів, матеріальним і фінансовим забезпеченням. Підготовка керівного складу органів управління всіх рівнів і населення України проводиться відповідно до Положення про Цивільну оборону України, організаційно-методичних вказівок з підготовки населення, відповідних програм, наказів і директив Міністерства оборони України. З метою комплектування спеціальних (воєнізованих) і спеціалізованих аварійно-рятувальних формувань у країні існує відомча мережа навчальних закладів МНС, що випускає відповідних фахівців.

Навчання фахівців для невоєнізованих аварійно-рятувальних та аварійно-відновних територіальних формувань здійснюється в період їх навчання в навчальних закладах різного профілю й рівня, що належать до Міністерства освіти і науки. Для вирішення цього завдання спільним наказом Міністра освіти і науки і Начальника штабу, заступника начальника Цивільної оборони України у ВНЗ України введена Програма підготовки студентів з дисципліни «Безпека життєдіяльності», що складається з двох частин: (підготовки бакалаврів вищих навчальних закладів; програма підготовки фахівців і магістрів (за профілем спеціалізації).

Дисципліни «Безпека життєдіяльності» та «Цивільний захист» мають за мету навчити студентів прогнозувати можливі ситуації й ухвалювати виважені рішення щодо запобігання надзвичайним ситуаціям на господарських об'єктах країни. Після навчання у ВНЗ, студенти повинні вміти проектувати нову техніку, впроваджувати нові технології, що відповідають сучасним вимогам безпеки з урахуванням стійкості функціонування об'єктів в умовах надзвичайних ситуацій [3].

Можна відзначити принципові відмінності в підходах до викладання дисциплін «Безпека життєдіяльності» та «Цивільний захист» різних ВНЗ навіть на території одного регіону, що не може не позначитися на якості підготовки студентів. Уведення цих дисциплін паралельно з курсами «Охорона праці», «Екологія» та предметами, котрі включають медико-біологічні, соціально-психологічні питання, призвело до того, що матеріал нових дисциплін в різних ВНЗ України стали розглядати як деяке доповнення до цих дисциплін, включивши в нього безпеку в побутовому середовищі, у виробничому середовищі, в міському середовищі та на транспорті.

Але наразі у виданих в Україні навчальних посібниках значна частина авторів ототожнює різні за своєю суттю поняття «негативні явища в повсякденному житті» і «небезпеки, що виникають у разі аварій і катастроф». Таке поєднання вносить певну плутанину у зміст навчальних посібників, виходячи з наукових основ, робить некоректними визначення об'єкта і предмета дослідження обов'язкових для всіх ВНЗ країни дисциплін «Безпека життєдіяльності» та «Цивільний захист». Неоднакове розуміння цілей і завдань дисциплін «Безпека життєдіяльності» та «Цивільний захист» призвело до того, що в них в основному розглядаються загальні елементи системи «людина – середовище існування». Така ситуація призводить до того, що випускники у ВНЗ не готові розв'язувати завдання цивільного захисту населення та територій при виконанні ними своїх обов'язків на об'єктах народногосподарського комплексу в разі виникнення надзвичайних ситуацій [4].

Свідченням істотних недоліків, які мають місце в організації навчально-виховного процесу студентів ВНЗ з дисциплін «Безпека життєдіяльності» та «Цивільний захист» є серія наказів МОН України в яких вказується на неправильне тлумачення суті цих дисциплін. У них наголошується, що в сучасних умовах необхідно докорінно переглянути систему підготовки студентів з дисциплін «Безпека життєдіяльності» та «Цивільний захист» у ВНЗ України, виходячи з того, що в майбутньому вони будуть залучені в разі виникнення надзвичайних ситуацій до роботи штабів Цивільної оборони й управління підрозділами невоєнізованих формувань, які створюються для проведення аварійно-відновних робіт. Крім того, на них, згідно з законодавством, як на керівників структурних підрозділів об'єктів господарської діяльності, покладається керівництво підлеглими співробітниками, а також відповідальність за правильність прийнятих рішень щодо порятунку людей в умовах надзвичайних ситуацій.

Неоднозначність сприйняття ВНЗ основних положень зазначених наказів МОН України пояснюється тим, що викладання дисципліни «Безпека життєдіяльності» у ВНЗ проводиться в основному викладачами, що не мають стосунку до системи цивільного захисту населення та територій і до майбутньої спеціалізації випускника. У зв'язку зі змінами у законодавстві України з цивільного захисту населення, сучасна програма вимагає істотного доопрацювання.

Здебільшого дисципліна «Безпека життєдіяльності» у ВНЗ розглядається як загальноосвітня, така, що не стосується до спеціалізації, і тому вона викладається в основному на першому — другому курсах, де вона просто не може адекватно сприйматися студентами, що не вивчали основи спеціальності, а дисципліна «Цивільний захист» — на випускних курсах, без включення матеріалу дисциплін в курсові і дипломні проекти. У ВНЗ, як об'єктах народногосподарської діяльності, як правило, реально не діє Єдина система цивільного захисту, що знижує ефективність практичного сприйняття студентами дисциплін «Безпека життєдіяльності» та «Цивільний захист».

Можна констатувати, що у ВНЗ України проблемі підготовки фахівців для формувань і підрозділів цивільного захисту, створених для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, не

приділяється достатньої уваги, а це може негативно вплинути на стан національної безпеки країни. Реформування системи підготовки керівної і виконавчої ланки підрозділів цивільного захисту у ВНЗ України є надзвичайно актуальним та вимагає негайного рішення в науковому і в навчально-методичному плані. Складність цього завдання полягає, передусім, у багатогранності й багатовимірності надзвичайної ситуації як об'єкта дослідження й, відповідно, необхідності її аналізу в різних площинах і системах координат.

Надзвичайну ситуацію ми розглядаємо як зовні несподівану небезпеку, яка виникла раптово, що характеризується ризиками та викликає стресовий стан населення, призводить до значного соціально-екологічного й економічного збитку й людських жертв. Виникнення надзвичайної ситуації зумовлює необхідність швидкого реагування (ухвалення обґрунтованого рішення), управління великою кількістю людей, виділення значних сум на проведення евакуаційно-рятувальних і відновних робіт, спрямованих на скорочення масштабів і ліквідацію різноманітних негативних наслідків руйнувань, пожеж тощо. До таких робіт, у першу чергу, належать прокладання шляхів, відновлення і будівництво мостів, наведення переправ, облаштування проїздів і проходів, розбирання завалів, організація притулків, локалізація аварій на комунально-енергетичних мережах і спорудах тощо.

Складність та різноманітність аварійно-відновних робіт обумовлені специфікою планування й забудови міст, особливостями комунально-енергетичних мереж у них, а також тими обставинами, в яких ці роботи повинні виконуватися. Ліквідація наслідків є важливим і витратним державним завданням, виконання якого можливе тільки за наявності у формуваннях цивільного захисту добре підготовлених фахівців, які володіють спеціальними технічними засобами. Без проведення цих робіт неможливо здійснювати аварійно-рятувальні операції, пов'язані з перекиданням у потрібне місце рятувальної техніки, організацією гасіння пожеж, наданням медичної допомоги.

Найважливіше значення при цьому має чинник часу: від термінів виконання, оснащеності та кваліфікації спеціалізованих рятувальних і невоєнізованих формувань, які утворюються зі співробітників об'єктів народногосподарського комплексу, залежить життя потерпілих. Ухвалення обґрунтованого рішення щодо запобігання виникненню надзвичайної ситуації та ліквідації її наслідків без спеціальних знань, сподіваючись тільки на досвід та інтуїцію працівників, спеціально не підготовлених до дій у таких ситуаціях, практично неможливе [5].

Сьогодні, коли необхідно в системі цивільного захисту населення та територій мати спеціалізовані кадри на кожному виробничо-територіальному рівні, здатні грамотно й на високому професійному рівні реалізувати політику країни у сфері безпечної життєдіяльності населення. Розв'язання цієї проблеми у свою чергу неможливе без проведення систематичних навчань з безпеки життєдіяльності та цивільного захисту у ВНЗ, пов'язаної з підготовкою фахівців **фізико-технологічного профілю**. Опонентам можна нагадати, що в зонах можливого ураження хімічними й радіоактивними речовинами в Україні в даний час проживає — 15 млн. чоловік, у зонах підвищеної сейсмічної активності — 11 млн. чоловік, у зонах можливого катастрофічного затоплення 7,4 млн. чоловік, а деякі регіони України мають території, які можуть опинитися під впливом відразу декількох природних явищ і техногенних катастроф.

Тому наразі вкрай необхідно для фахівців усіх рівнів мати спеціальні знання і навички застосування методів прогнозування та моделювання небезпечних процесів, здатних перерости в надзвичайні ситуації. У ході навчання у ВНЗ України студентами повинні вивчатися методи оцінки можливих небезпек і системи ризиків їх прояву, методи прогнозування виникнення, розвитку надзвичайних ситуацій і моделювання їх наслідків. Важлива роль у програмах навчальних дисциплін повинна відводитися питанням планування організації і проведення аварійно-відновних робіт в умовах надзвичайних ситуацій.

Виходить з того, що об'єктом дослідження дисциплін у галузі «Цивільний захист» як розділу науки є система «людина – небезпечне середовище існування», а предметом дослідження — закономірності виникнення небезпек і їх вплив

на населення, працюючий персонал, об'єкти господарської діяльності і навколишнє середовище в умовах розвитку надзвичайних ситуацій. Тільки при такому підході можливо значно підвищити рівень підготовки випускників ВНЗ України. Отримавши відповідні знання з безпеки життєдіяльності та цивільного захисту майбутні фахівці можуть підвищити свій рівень на центральних і територіальних курсах Цивільної оборони, оскільки останні ставлять перед собою завдання перепідготовки керівного складу.

Отже актуальність навчальних дисциплін безпека життєдіяльності та цивільний захист пояснюється необхідністю навчання людей безпечним методом праці та життя, починаючи з дитячого і до похилого віку. Для цього мають бути створені спеціальні освітні програми, які будуть обов'язковими складовими освітніх стандартів. Україна в освітньому плані з безпеки життєдіяльності та цивільного захисту приєдналася до Європейської програми навчання з ризиків FORM-OSE, яка передбачає тісний взаємозв'язок безпеки життєдіяльності та цивільного захисту з іншими предметами: фізіологією, гігієною, філософією, математикою, фізикою, хімією, біологією, інженерними науками, електронікою, медициною, психологією, ергономікою, педагогікою, екологією, соціологією, економікою і правом. Безпека життєдіяльності та цивільний захист сьогодні формуються як меганаука, без якої людство приречене на значні втрати.

Зрозуміло, що кожна людина і, безперечно, людина з вищою освітою повинна усвідомлювати важливість питань безпеки життєдіяльності та цивільного захисту. Узагальнюючи знання з охорони праці, основ екології, валеології та інших наук безпека життєдіяльності та цивільний захист відкривають нові горизонти використання основних положень цих наук для створення належних і безпечних умов праці та побуту. Підготовка студентів у рамках цих навчальних дисциплін має містити теоретичні та практичні питання, спрямовані передусім на формування світогляду, вироблення ідеології поведінки і забезпечувати майбутніх спеціалістів важливим інструментом не лише щоденного безпечного контактування з навколишнім світом, а й готувати до майстерного та безпечного виконання технологічних процесів самого різного рівня складності.

Список використаних джерел:

1. Безпека життєдіяльності та цивільний захист і методика її навчання : навч. посібник / П.С. Атаманчук, В.В. Мендерецький, О.П. Панчук, Р.М. Білик, О.Г. Чорна, У.І. Недільська. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друк-Сервіс», 2013. – 244 с.
2. Безпека життєдіяльності та методика її вивчення : навч. посібник / П.С. Атаманчук, В.В. Мендерецький, О.П. Панчук, У.І. Недільська, О.Г. Чорна. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друк-Сервіс», 2012. – 148 с.

УДК 378.14

Н. Л. Мыслинская, К. Г. Никифоров

Калужский государственный университет имени К. Э. Циолковского

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРАКТИКА В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БАКАЛАВРА ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Рассмотрены организация, содержание, критерии оценки педагогической практики студентов в современных условиях компетентностного подхода в обучении. Изучены три взаимосвязанных аспекта педагогической практики: педагогический, учебно-методический, психологический.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, педагогическая практика, компетенции.

Введение. В России педагогическая практика является обязательной составной частью основной образовательной программы высшего профессионального образования по направлению «Педагогическое образование» [1, 2].

К целям педагогической практики относятся:

- осуществление студентами активной педагогической деятельности на основе теоретических знаний, практических умений и навыков, компетенций, сформированных в образовательном процессе в ВУЗе;

3. Безпека життєдіяльності (теоретичні основи) : навч. посібник / П.С. Атаманчук, В.В. Мендерецький, О.П. Панчук, О.Г. Чорна. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 276 с.
4. Безпека життєдіяльності та охорона праці (практичний курс) : навч. посібник / П.С. Атаманчук, В.В. Мендерецький, О.П. Панчук, О.Г. Чорна. – Кам'янець-Подільський : Буйницький О.А., 2010. – 152 с.
5. Концепція освіти з напрямку «Безпека життя і діяльності людини» // Освіта України. – №50. – 12.12.97.
6. Мендерецький В.В. Значення навчання з безпеки життєдіяльності в освітній системі України / В.В. Мендерецький, У.І. Недільська. О.Г. Чорна // Зб. наук. праць Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Серія педагогічна. – КІПНУ імені Івана Огієнка, 2012. – Вип. 18: Інновації в навчанні фізики: національний та міжнародний досвід. – 254 с. – С. 215-217.
7. Мендерецький В.В. Зміст навчань з безпеки життєдіяльності в освітніх закладах України / В.В. Мендерецький, У.І. Недільська // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізико-математичні науки. – Кам'янець-Подільський національний університет імені І. Огієнка, 2012. – Вип. 5. – 147 с. – С.54-59.

В. В. Мендерецький¹, У. І. Недільська²

¹Каме́нец-Подольський національний університет імені Івана Огієнка

²Подольський державний аграрно-технічний університет

БЕЗОПАСНОСТЬ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ГРАЖДАНСКОЙ ЗАЩИТА НАСЕЛЕНИЯ КАК МЕТОДОЛОГИЧЕСКАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИКО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ

В статье рассматриваются теоретические и практические аспекты обеспечения будущих специалистов действенным инструментом подготовки к мастерскому и безопасному выполнению технологических процессов самого разного уровня сложности.

Ключевые слова: безопасность жизнедеятельности, гражданская оборона, способы деятельности, профессиональная компетентность, физико-технологический профиль.

V. V. Menderetskyi¹, U. I. Nediliska²

¹Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University

²Podolsky State Agrarian and Technical University

LIFE SAFETY AND CIVIL PROTECTION AS A METHODOLOGICAL COMPONENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF PHYSICAL AND TECHNOLOGICAL PROFILE

In the article the theoretical and practical aspects of providing of future specialists the important instrument of preparation to skilful and safe implementation of technological processes of different level of complication are examined.

Key words: safety of vital functions, civil defence, methods of activity, professional competence, physicist-technological type.

Отримано: 21.04.2013